

ARNULF

abat
de Ripoll
i
bisbe
de Girona

La basílica que fou consagrada solemnement el dia 15 de novembre de 977 era el resultat de la iniciativa i esforços de dos grans abats: d'Arnulf, que inicià l'obra i de Guidiscle, que la completà i la feu consagrar. En ocasió de commemorar-se el mil·lenari d'aquella consagració —duta a terme pel bisbe Frujà d'Osona amb l'assistència del bisbe Miró, de Girona i l'assentiment de la resta de bisbes del país, recordats en l'acta, i també amb la presència material dels comtes Oliba, de Cerdanya i Borrell de Barcelona—, és de justícia fer una petita evocació de l'abat Arnulf, el record del qual es trobava a la ment de tots els assistents a la solemnitat, segons ho testimonia la introducció de l'acta de consagració.

L'abat Arnulf deixà un excellent record en el monestir de Ripoll, segons ho manifesten alguns textos de caràcter narratiu o historiogràfics poc posteriors a la seva mort.

En l'esmentada acta de consagració del 977, després de recordar els inicis de la casa i la protecció que li dispensaren els comtes i reis francs, es diu d'Arnulf: «*Istorum denique gloriosissima tempestate domnus Arnulfus predicti loci venerandus extitit Abbas, vir per cuncta laudandus, qui post Gerundensis cathedrae Pontifex sublimatus, utriusque acui prae nobile vexit officium. Hic nempe aiusdem loci, post cunctatam diu fabricam, fundamenta Ecclesiae que nunc est locare disponens mortis obice sequestratus reliquit. Quam postmodum domnus Guidiscus normali functione monachorum pater pulchra sublimatam fabrica fornicibusque subactis priore multo maiorem magno sudore perseverando consumavit, consumatamque, dedicationem ilico fieri festinavit*» (1)

Una cinquantena d'anys després de la seva mort el gran bisbe i abat Oliba ens deixà noves notícies d'Arnulf en l'epitafi que va escriure sobre la seva tomba:

**Est hic et Arnulfus harum qui prima domorum
Menia construxit, primus fundamenta iecit
Sedis et egregiae praesul rectorque lerundae** (2)

Arnulf, per tant, no va limitar la seva actuació constructiva a començar la nova església sinó que va construir cases i les muralles del monestir.

Un nou text historiogràfic, la **Brevis historia monasterii Rivipullensi**, escrita per un monjo anònim de Ripoll el 1147, hi afegeix noves coses i fins notícies falses com veurem tot seguit. Aquest text, que té present completament el text de l'acta del 977, diu així:

«*Ipsa etenim tempestate domnus Arnulfus praedicti loci venerandus extitit Abbas, qui primus apostolicae sedis privilegium a Leone Papa, praecipuum vero et maximum a Domino Agapi-*

per
Antoni Pladevall i Font

(1) MARCA, P.: *Marca Hispánica*, ap. 123, cols. 917-918.
(2) VILLANUEVA, J.: *Viaje Literario*, vol. 6, ap. 30, pàg. 307.

to Papa adquisivit. In quo siquidem privilegio tam praedictas Ecclesias, quam etiam reliquas quae hic minime notatae, ibi inveniuntur, cum decimis et primitiis, omnes absque tributo, nec non cetera praedia vel possessiones quae a Regibus vel a Comitibus vel utriusque ordinis et sexus hominibus eidem monasterio concessa fuerant, vel quicquid ex integro ad ipsum pertinebat, praedicto Arnulfo et omnibus ejus successoribus concessit, laudavit, firmavit, sicut ipsum privilegium legentibus manifestius indicat. Hic etiam Arnulfus primus ad partes nostras regulam patris nostri Benedicti attulisse, docuisse et in nostro monasterio primitus constituisse refertur. Hic itaque Arnulfus tunc quidem Rivipullensis Abbas, sed post Gerundensis Ecclesiae Pontifex sublimatus, cum ejusdem coenobii claustrum cum domibus, sicut modo sunt, ampliasset, ipsam etiam Ecclesiam majori quam secundo fuerat fabricam dilatate studuit; sed morte preventus, ipsum opus Guidisclio successoris suo reliquit. Guidisclus itaque Abbas eandem Ecclesiam priore multo majorem, brevi quidem tempore, sed multo sudore perseverando consummavit...» (3).

En aquest text hi veiem ja arrodonida per la distància del temps —a més d'un segle i mig de la mort d'Arnulf—, la seva memòria. El bisbe i abat apareix qui com el receptor de la falsa butlla del papa Lleó VII del 938 i de l'autèntica del papa Agapit II del 951, de la que ens ocuparem més endavant. També és presentat com l'introduïdor al nostre país de la regla de Sant Benet i al monestir de Ripoll com el primer lloc on aquesta fou practicada. L'anònim autor, després de recordar la seva dignitat episcopal a la seu de Girona, ens diu que fou ell el que va ampliar el claustre i els cases monacals, tal com aleshores es trobaven i el que va iniciar l'església, molt més gran que l'anterior que Guidisclio farà completar i consagrar.

Sobre la falsetat de la butlla del papa Lleó VII dirigida a Arnulf l'any 939, gairebé una desena d'anys abans d'ésser abat no cal ni insistir. Roc d'Olzinelles féu una llarga disquisició per a demostrar les seves contradiccions, entre elles, per exemple, la cronologia dels bisbes als que va confiada l'execució, alguns dels quals com Guadamir, d'Osona (948-952), Guisard, d'Urgell (942-978) i Godmar de Girona (943-949), ni tan sols eren bisbes aleshores. Malgrat això, Pellícer l'accepta com a bona i intenta explicar la introducció de la regla de Sant Benet que s'atribueix a Arnulf com si aquest hagués introduït a Ripoll de l'observança cluniacenc (4).

Tothom està d'acord avui dia a admetre que s'observava a Ripoll la regla de Sant Benet abans del 939, malgrat tot és probable que Arnulf hi

aportés algunes modificacions o bé que purifiqués l'observança benedictina d'altres pràctiques o tradicions anteriors que semblen anar juntes a la primitiva acceptació al país de la regla de Sant Benet, barrejada amb pràctiques d'un *Codex regularum* preexistent.

Es de remarcar el fet que el crític monjo i darrer arxiver de Ripoll, Roc d'Olzinelles, es fa encara ressò d'aquesta afirmació vers el 1830. Diu així Olzinelles en la seva llista d'abats de Ripoll, existent per triplicat a l'arxiu diocesà de Vic:

«**Arnulfo**. Prescindiendo de la Bula de León 7.º, la primera memoria que se halla de este Abad es del día 17 de Octubre del año 13 de Luis (948) y siguen hasta el 4 de diciembre del año 15 de Lotario (969). Murió el día 17 de abril de 970. No he visto otro documento de que antes de este Abad se observase la regla del P. S. Benito sinó la donación de varios alodios que los albaceas del conde Wifredo, hijo de Velloso hicieron al monasterio en 916 para que los poseyese *secundum regulam beati Benedicti*.

Widisclio. Este abad lo era ya en tiempo de Arnulfo según varias memorias de los años 9, 11, 13 y 16 de Lotario (963, 65, 67 y 69) hallándose otras donaciones hechas al obispo y Abad Arnulfo en los mismos años. Murió a 23 de junio de 979» (5).

Totes aquestes notícies, unides a les d'uns pocs documents, coneguts quasi bé només per extractes, a causa de l'incendi i destrucció de l'arxiu de Ripoll, permeten de fixar alguns trets generals de la personalitat d'Arnulf. Ell és el primer abat d'una certa projecció històrica, puix que els tres antecessors seus, tot i les realitzacions importants que dugueren a terme, queden força desdibuixats per l'acció dels comtes i per la manca de notícies.

Quan Arnulf prengué possessió de l'abadiat de Santa Maria de Ripoll el cenobi comptava tot just amb uns setanta anys d'història i havia hagut ja de consagrar dues vegades la seva església mare, la primera el 888, al cap poc de la fundació de la casa i la segona el 935, en temps de l'abat Ennegó. L'acció d'Arnulf faria que trenta anys més tard el cenobi esdevingués petit i fos necessari d'ampliar el claustre, les cases i els murs i de renovar la basilica.

Res no es pot conjecturar amb una certa garantia referent al seu llinatge o el moment de la seva entrada a Ripoll, però pel fet d'haver obtingut l'abadiat i poc després l'episcopat de Girona sembla evident que seria d'algun llinatge preclar. El nom Arnulf, sense ésser massa comú, surt amb relativa freqüència a la documentació de l'època però no sembla ésser privatiu ni característic de cap llinatge; a la generació següent serà

(3) MARCA, P.: *Marca Hispánica*, ap. 404, cols. 1296-1297.

(4) PELLICER i PAGES, José M.: *Santa Maria del Monasterio de Ripoll* (Mataró, 1888), pàgs. 49.

(5) Arx. Mensa Episc. Vic. Lligall 2061. Apunts de Roc d'Olzinelles. Plec I, Abaciologi.

Ripoll. - Capitel·l gòtic.

notable un Arnulf, de la casa vescomtal d'Osona, que entre el 990 i el 992 signava com ardiaca i abat de Sant Feliu de Girona i entre el 993 i el 1010 fou bisbe de Vic sense deixar d'ésser abat de Sant Feliu.

Les primeres notícies sobre el seu abadiat les dona Roc d'Olzinelles, en l'abadalogi abans citat, però són del tot eixutes i sense cap particularitat, només sabem que era abat des del 17 d'octubre de 948 i que a partir d'aquest moment la seva aparició és constant en la documentació com a abat i com a **episcopus et abba** o **presul vel abba** a partir del 954.

Durant el temps que va regir el monestir aquest augmentà considerablement el seu patrimoni amb importants donacions i algunes compres, com la de la parròquia i terme de Sant Pere de Salselles, al Lluçanès, feta el 948 per Oliba, fill de Rodulf, el fill de Guifré el Pilós que havia estat destinat per ésser abat de Ripoll però que fou bisbe d'Urgell; una sèrie d'alous a Bruguera, Solamal i al torrent de la Maçana que donà una tal Elvira el 955 i que rebé Guidiscle que actuava com a abat o cap de la comunitat en absència d'Arnulf; terres a Llívia i a Sant Pere de Juïgues de Vilamarí, al comtat de Besalú, que el 955 dona a Ripoll l'abadessa de Sant Joan, Ranlo, que tenia com a béns patrimonials; la donació de la vila d'Evol al Conflent, en territori d'Elna i d'altres béns a la vall de Merlès feta pel comte Sunifred el 957; la doble cessió de béns als territoris d'Armàncies, Balps, Manolles i Vidabona, tots de la vall de Ripoll, feta

pel comte Borrell: una el dia 11 de maig de 957 quan permeté que els homes d'aquests llocs donessin els seus alous a Ripoll i l'altra l'11 d'agost del mateix any quan donà al monestir tot el que tenia en dits llocs; la donació de Tossa de Mar feta el 965 pels almoiners del comte Miró, fill de Sunyer; la donació del castell de Cama o Sacama, a Olesa de Montserrat, feta per Eigifred i muller Guisla el 967; la de la vila d'Engordans, a la vall del Ter, prop Ripoll feta el 967 pel comte Oliba Cabreta i muller Ermengarda; la dels béns a la vall de Lillet i a Besalú feta el 968 pels almoiners del comte Sunifred de Cerdanya, i altres petites vendes i compres que revelen que el monestir vivia en una època de plena eufòria (6).

Però la vida del monestir no es limitava a simples transaccions o a ampliació del patrimoni sinó que augmentava de monjos, creava un escriptori monàstic —que esdevindria un dels més famosos de l'occident cristià—, i ampliava els edificis monàstics i finalment l'església, obra tot això de l'empenta que li donà Arnulf.

Per a realitzar aquestes obres al monestir, necessitava diners i per això un important document del dia 11 d'agost de 957, que s'ha conservat original i amb les signatures autògrates d'Arnulf, i de Guidiscle i de tota una llarga sèrie de monjos fins a 40 —que seria el total de comunitaris a Ripoll—, ens diu que el bisbe i abat Arnulf, amb tota la congregació de monjos de Santa Maria de Ripoll, ven al comte de Barcelona Borrell, «per la necessitat de diners que té el monestir» un alou situat entre Mojà i Oló, a l'indret de Rodors i de Viladesau, tassat en dos mil sous (7).

L'empenta donada per Arnulf a l'escriptori monàstic es sens dubte un dels fets més remarcables del seu abadiat, fins al punt que se l'ha suposat el creador d'aquest escriptori (8). Segons l'estudi de l'alemany Beer, Arnulf, que el 951 estigué a Roma per a recaptar una butlla pel seu monestir i una altra pel monestir de La Grassa, tornà d'allà amb manuscrits que fornirien la biblioteca incipient del monestir, entre els que aquest autor fa esment d'una vida de Sant Nicolau i de textos miscel·lanis amb homilies de Beda i d'altres autors. A Ripoll mateix un equip format pel monjo Joan, pel monjo i sacerdot Sunyer i pel monjo i levita Sendred,

(6) Totes aquestes notícies procedeixen dels apunts del monjo Roc d'Olzinelles, citades en la nota anterior, guardats als lligalls 2059-2061 de l'Arxiu de la Mensa Episcopal de Vic, i també de MONTSALVATJE, F.: **Colección Diplomática**. Not. Hist. 15 (Olot, 1908) pàgs. 208-210; BOFARULL, P. de: **Los condes de Barcelona vindicados I** (Barcelona, 1836) pàgs. 23; i PASQUAL, J. **Sacra Antiquitatis Cataloniae Monumenta III** (Bibli. de Catalunya, Ms. 729), fols. 8-9.

(7) UDINA MARTORELL, F.: **El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X** (Barcelona, 1951), doc. 139, pàgs. 301-302.

(8) PELLICER, J.: **Santa María del Monasterio de Ripoll**, pàg. 51.

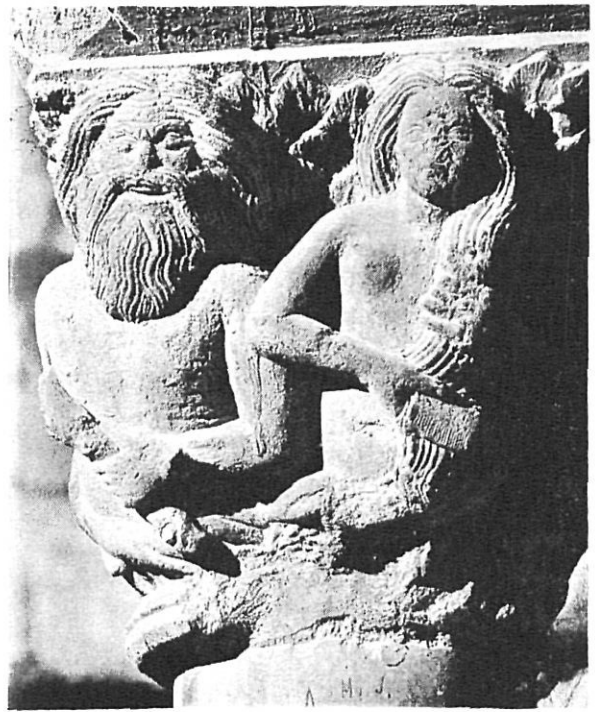
tots ells esmentats en la llista de monjos del 957, va redactar l'any 958, sota les ordres d'Arnulf un manuscrit titulat **Decretalia Pontificum Romanorum**, que anà a parar a la biblioteca francesa de Le Puy o del Pueg de Velai. A la mort de l'abat Guitiscler el 979 el monestir comptava amb 66 manuscrits, la majoria d'ells fruit de l'empenta d'Arnulf, i és un fet admès per la historiografia que durant els darrers anys de la vida d'aquest abat, entre el 967 i el 970, se serví d'aquesta biblioteca el monjo Gerbert d'Orlhac, encomanat a la tutela del bisbe de Vic, Ató (9).

Arnulf era també aficionat a les obres materials, els textos transcrits al principi d'aquest treball ens diuen que reedificà el monestir i claustre o almenys que l'amplià i envoltà de muralla, tal com encara es mantenia el 1147 i que inicià, amb molta més amplitud que no era abans, l'església del monestir que acabà Guitiscler. *Scbre aquest punt no tenim més informació* que la que donen aquells textos, car fora de l'àmbit de les naus de la basílica actual, ampliada per Oliba amb el transepte, no n'ha quedat res. Les excavacions iniciades fa alguns anys i que prompte s'espera continuar podran segurament precisar l'àmbit de la basílica d'Arnulf, amb els seus cinc altars, que, situats en cinc absis o capelles, encapçaven les cinc naus del temple consagrat el 977.

Pellicer diu encara que Arnulf va fer construir la sèquia que va de Campdevànol al Ter i que desguassa en aquest sobre la Fontviva i que també feu fer el molí hidràulic del monestir, però no n'aporta cap prova documental (10).

Té també una especial importància dintre del seu abadiat el viatge, ja esmentat, que va fer a Roma a finals de l'any 951. Hi anà amb una notable caravana de catalans en la que figuraven el comte Sunifred de Cerdanya, el bisbe d'Urgell, Guisad, el monjo Sunyer de Cuixà, que ja hi havia anat poc temps abans i que seria el guia per Roma dels expedicionaris, i Sala, el noble fundador de Sant Benet de Bages. Tots hi anaren per recaptar butlles i privilegis del papa pels seus monestirs o diòcesis, i Arnulf hi anà també en representació de l'abat Sunyer del monestir llenguadocià de La Grassa pel que recaptà una butlla. (Jaffe 3656).

Arnulf va obtenir del papa Agapit II una butlla, datada del desembre del 951, per la que el papa prenia sota la seva protecció el monestir de Ripoll i li confirmava totes les seves propietats i en especial les contingudes en el privilegi que per l'agost del 939 el rei Lluís d'Ultramar havia concedit al monestir de Ripoll i al seu abat Ennegó. En la nova butlla hi consten les pro-

Ripoll. - Capitel·l gòtic.

pietats esmentades en el diploma reial i moltes de noves que el monestir havia adquirit des d'aquell moment o que el document del 939 només esmentava genèricament. Ultra això la butlla papal, la primera que obtenia el monestir de Ripoll, manava l'elecció lliure de l'abat segons la regla de Sant Benet, sense intromissions laicals i amenaçava amb les pitjors penes de l'infern a tots els invasors o depredadors dels béns del monestir, a la vegada que aquest rebia una especial protecció de la seva romana.

Aquesta butlla, que té el núm. 3655 del registre de Jaffe, fins ara era coneguda només a través de la publicació de Marca (11), en la que li manca la relació de les propietats i delimitacions dels béns del monestir. El seu estudi solament donaria peu a un important treball sobre els béns del monestir sobretot si es compara amb els preceptes reials del monestir dels anys 939 i 982 (12).

El seu original, descrit per Roc d'Olzinelles, era en papirus i amb segell de plom i per la seva importància fou copiada en els dos cartularis, el major i el menor del monestir, i s'en feren varies còpies (13). Una d'aquestes còpies, que

(11) MARCA, P.: *Marca Hispànica*, ap. 89, cols. 867-868, extreta del Cartulari Major de Ripoll, fol. 2.

(12) ABADAL, Ramon d': *Catalunya Carolingia II. Els Diplomes carolingis a Catalunya*, 1, pàgs. 159-174.

(13) Roc d'Olzinelles en els seus apunts. Lligall 2059, plec VI, fols. 3-12 de l'Arxiu de la Mensa Episcopal de Vic fa llarguíssimes discussions per provar la seva autenticitat. Segons ell n'existien diverses còpies antigues i sobretot figurava al Cartulari Verd o major, fol. 2 i al Cartulari petit, fol. 1. L'original i les còpies es trobaven al Comú, armari 1, calaix 2, de l'arxiu perdut del monestir.

(9) BEER, Rodolf: *Los manuscrits del Monestir de Santa Maria de Ripoll*. Trad. Barnils, a Bol. R. Acad. B. Letras, V (Barcelona, 1910) pàgs. 167-170; JUNYENT, E.: *El monestir romànic de Santa Maria de Ripoll* (Barcelona, 1975) pàgs. 232-233.

(10) PELLICER, J.: *Santa Maria...* pàg. 50.

el segle XI passà a l'arxiu de Marsella i que es recensionada ja per Kehr (14), és la que posem en fotocòpia.

Per la utilitat que comporta en la recuperació del passat històric de Ripoll la coneixença íntegra d'aquesta butlla, en bona part inèdita, en donem la seva transcripció a manera d'apèndix. En ella s'observen algunes males lectures o interpretacions del copista del segle XI que ajudaran a perfilar un text més crític si es compara amb la versió també un xic defectuosa de Marca.

* * *

La resta d'actuacions conegudes de l'abat Arnulf fan referència a la seva tasca com a bisbe de Girona. Aquest és l'aspecte que estudia preferentment el pare Villanueva i a ell ens remetem en aquesta evocació (15).

Arnulf fou bisbe de Girona de l'1 de setembre de 954 a la seva mort ocorreguda el 17 d'abril de 970. Permet aquestes precisions la notícia necrològica del Martirologi d'Adó de la catedral de Girona que diu: **XV Kal. maii. Eodem die obitum Arnulphi illustrissimi Episcopi Gerundensis anno Domini DCCCC LXX, qui rexit Ecclesiam annis XV, menses VII, dies X et VII, et anno XV quod sumpsit Lotharius Rex Francorum exordium** (16).

(14) KEHR, Paül: **Papsturkunden in Spanien. I Katalanien. 1 Archivberichte** (Berlin, 1926) pàgs. 124, la que hem fet servir i que creiem que és la recensionada per Kehr és a l'Arxiu Departamental de Bouches-du-Rhône, H-5, núm. 13. Es un pergami copiat el segle XI, format per dues peces cosides amb pergami d'un total de 10x38 cms.

(15) VILLANUEVA, J.: **Viage literario**, tomo XIII, pàgs. 56-63.

(16) Aquest text es contradíu amb el text de la làpida, mutilada, que es va trobar a Girona el 1968, amb motiu de les obres d'embelliment del Passeig Arqueològic de la ciutat. Segons aquesta làpida el bisbe Arnulf hauria mort el dia 17 d'abril de l'any 976, per tant un any i mig abans de la consagració de la basílica de Ripoll. Aquesta nova data en comptes de desmerèixer l'acció del bisbe Arnulf confirmaria que es deu a ell, més encara del que es suposava, l'erecció de la basílica ripollesa, però refusem d'acceptar-la.

El text d'aquesta, que es presenta com la làpida sepulcral del bisbe Arnulf i que fou publicada per Jaume Marquès Casanovas a «Revista de Gerona» núm. 44 (1968) pàgs. 4-7 i recentment a «La Vanguardia», el 20 de novembre de 1977, es troba mutilat en el seu marge esquerra, però s'ha reconstituït així:

[AN] NO DOMINICE INCARNACIONIS: D CCCC LXX VI:
[XV KALEN] DAS MADII: SIC OBIIT ARNVLPVHS ILLVS
[TRISSIMVS] EPISCOPVS QVI REXIT PRESENTEM ECCLESIAM
[PER ANNOS XXI] MENSES VII DIES XVII

Es evident que segons aquest text, que té totes les característiques d'ésser esculpit el segle XI, Arnulf hauria mort

La seva actuació episcopal, agermanada a l'abacial de Ripoll, no desmereix en res la seva personalitat.

Augmentà amb una encertada gestió material els béns de la seva església amb donacions del comte Miró (968), i de particulars, i en especial consagrà diferents esglésies. El 957 consagrava l'església del monestir de Sant Esteve de Banyoles que pocs anys abans havia destruït una invasió d'hongaresos que arribà fins a Santa Coloma de Farners i cal suposar que ajudaria el monestir amb la seva llarga experiència monàstica. També consagrà Santa Maria i Sant Pere d'Albanyà, en el pagus de Besalú i comarca de l'Alt Empordà (957). Sant Esteve i Sant Miquel de la Vall de Bianya (958) i l'església de Fontanilles del Baix Empordà (965).

El 965 assistí a l'elecció de l'abat Teuderic de Sant Pere de Camprodon i el 968 formava part del tribunal que fallà a favor del monestir de Sant Pere de Rodes la possessió de les illes Medes i la d'un estany i la seva pesca que usurpava un tal Adalbert.

Se sap també que s'oposà decididament a les pretensions de Cesari, abat de Santa Cecília de Montserrat, que pretenia ésser tingut per arquebisbe de les diòcesis de l'antiga Tarraconense.

Aquesta és a grans trets la personalitat d'Arnulf, abat i bisbe, d'una talla i empena que anuncia la del seu successor, el bisbe i abat Oliba, que en molts aspectes —material, cultural i espiritual—, serà el continuador i completador de la seva obra.

el 976 i per tant hauria regit l'església de Girona 21 anys, 12 mesos i 17 dies i per tant hauria començat el seu episcopat el 31 d'agost del 954.

Anotem, de bell antuvi, que tant la redacció del text com les restitucions que s'hi han fet es basen en la redacció de la notícia del Martirologi d'Adó que hem transcrit; és una restitució fidel en al qual només hi és sobrer la preposició PER. Tot i que la data de la làpida és clarament el 976, aquesta podria ésser equivocada per haver-se fet a certa distància de la mort del bisbe Arnulf o per una altra causa desconeguda; el martirologi, en canvi, es redactava immediatament després de la mort per la seva utilitat litúrgica i pràctica.

Entre els millors testimonis en contra de la datació de la làpida hi ha la butlla «Agnovimus qualiter» del Papa Joan XIII dirigida al bisbe Ató de Vic, en la qual li confia el govern de l'església de Girona per haver-s'hi posat un bisbe nou que el papa considera irregular. La butlla diu clarament que no es tracta d'un bisbe intrús sinó d'un neòfit, és a dir d'un ordenat recentment sense experiència sacerdotal, això suposa per tant que la seu havia quedat vacant el 970 (Villanueva, **Viage literario**, VI, ap. XVII, pàgs. 276-277).

Aquest testimoni, la cronologia del comte-bisbe Miró i les notícies de la historiografia general són prou fortes per tal de no acceptar sense greus reserves el testimoni de la làpida i aconsellen, per tant, de continuar mantenint com a data tradicional de la mort del bisbe i abat Arnulf el 17 d'abril de 970, fins que no s'hagi fet un estudi més aprofundit.

APENDIX 1

951, desembre.

Butlla del papa Agapit II a l'abat Arnulf i al monestir de Ripoll on li confirma les seves propietats, l'elecció lliure de l'abat i la protecció dels seus béns.

(Marsella, Arxiu Departamental de Bouches-du-Rhône. H-5 núm. 13).

Agapetus episcopus servus servorum Dei. Arnulpho religioso abbati huius monasterii sancte Dei genitricis [virginis Mar] ie domine nostre qui est situm in comitatu Ausone, in valle Riopullensi inter duo flumina et post te in eodem huius monasterio tui sive successorum imperio. Convenit apostolico moderamine pia religione pollentibus benivola compassione succurrere et poscentium animis alacri devocione impertiri assensum. Ex hoc enim potissimum premium a conditore omnium Deo procul dubio promittimur. Quando venerabilia loca oportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulastis a nobis, quia et nos supra dictum monasterium cum omnibus suis locis videlicet aeclesiis, parrochiis, villis, fundis, casalibus, casis, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, garricis, areis, torculariis, aquis, aquarum, viis, molendinis, cum suis caput aquis et suis piscatoriis, cultum et incultum sive etiam et in his locis et quantum in circuitu ipsius monasterii habere dinoscitur confirmamus vobis. Ex uno latere alodem pergente de torrente qui discurrit Stamariz et infundit in Tezer. Ab alio latere pergit per aqueductum qui discurrit per villa Molas et infundit in Tezer. Deinde ascendit per torrentem ultra Ingordanos et ascendit per Fornels usque in serra supra selva de Ordina et pervenit in aqueductum et descendit ultra Ordina et infundit in Frever. De alio latere tetendit per aqueductum de Coral usque in serra Balbs et iungit in serra Stamariz. Et in eadem valle quod habet per plurimis locis simili modo constituimus. Piscacionem namque aquarum de Tezer de Riba mala usque ad ipsa Spata. Et de Freber de molendinis Geminella usque in Tezer. Merchatum prefati loci de toloneo et omnem justiciam peragendam terciam partem deleamus. Parrochiam vero de ipsa valle Sancti Petri cum terris et aeclesiis sibi subditis sicut in precepto a rege Leudevico vobis concessio resonat, absque tributo confirmamus. Et ecclesiam Ste. Marie quod est in Matamala cum terris sibi subditis confirmamus absque tributo. Et aeclesia de Viniolas et villa que dicitur Pino cum ipsa ecclesia confirmamus absque tributo. Et in comitatu Ausona in pago Luzane aeclesia Sancti Petri cum suis pertinentiis. De latere uno in rivo Luzano fines. Et de alio in rivo Azesto. Et de alio in Cominiano et pervenit parrochia in rivo Azesto et finit in puio de Flamidia. Et ex alia parte in rivo de Luzano et ex alia parte in strata de villa de Hederas et finit ad ipso Castellare. Et in comi-

tatu Berchitano in Borresdano ecclesia Sancte Marie cum terris sibi subditis et ecclesia Sancti Vincentii qui est in Albiols cum ipso alode et Ecclesias Clavatas cum ipsa terra et ipsa refrontatione. Et in Cerdania in villa Garexer aeclesia Sancti Andree et alia que est in Maschariz sicut in precepto retinet confirmamus absque tributo. Alodes etiam et possessiones quod retinet per scripturas vel deinceps acquirere potverit cum termines et fines illorum tam in ecclesiis quam in ceteris rebus supra dictorum habere illis permittimus tam illis quam successoribus eorum sine ulla contradictione. Et in pago Balzaransensi ipsam serram quam Sanccio dedit prephati loci cum decimis et rebus suis confirmamus. Et in Cerdania villa Agine cum sua aeclesia et quantum habet in suo comitatu. Et in valle Lilleto ipsa aeclesia cum suas terras. In comitatu Urgellensi ecclesia Sancti Michaelis cum sua pertinentia. Et in Barchinona Evolesa cum suis pertinentiis. Et in Minorisa quantum ibidem habent monasteriola cum sua pertinentia. Et in Ausona Segalarios sicut in scripturis resonat et villa Palatio et in Felgerolas et Vualamers, Planezes, et Rocha feliz, Sparra. Cheiros, Puiolos, Conanglo, Samillare. In Veltrecano, in Sancta Eulalia, in Gurbitano, in Oligo, et in Villare Daniel, in Certanos, Terraciola et ipsam turrem ad Sanctum Felicem, et in Bassillo et in Oristidano et in Rivo lato cum terminis et suis pertinentiis, et in valle Sancti Johannis carcasses. Et in valle Riopullo Tenrers, Stivola, Stivolella, Gausago. Et in valle Cerdania ecclesia Sti Laurentii et in Planezas et in Ribas, et ipsas calms in ipso monte ubi pecora et iumenta sive animalia stivare debent. In comitatu Bisullunense in Sancta Pace et in Baguda et in Abadosa, et in Aqua Nigra et in Canneto et in Tontiliano, et in Crespiliano et in valle alia [alta?] et in Iuviniano et quod ei dedit Wifredus vel quantum in ipsis prenominatis locis habere et pertinere dinoscitur eis confirmamus tam in sacris rebus quam et in alio locis ubicumque acquirere potueritis. Statuimus autem ut quando abbas ipsius cenobii de hoc seculo migraverit neque a regibus neque a comitibus neque a qualicumque persona pro cupiditatis peccunie causam neque pro qualicumque favoris inanis glorie ibidem abbas sit constitutus. Sed a cunctis servorum Dei eidem sancti cenobii secundum Deum et secundum Sancti Benedicti patris regulam dignam personam eligantur abbates. Situm namque ets supra dictum cenobium territorii ausonensis in valle Riopullensis inter duo flumina. Item et confirmamus tibi tuisque successoribus supra scriptis cenobii locis et pertinentiis primiciis et decimis. Nec non et iterum stabilimus ut nulla qualibet persona monachis sancti vestri cenobii consistentibus injuste aut districtionem aut ad injusta lex de postare laicali persona presumat. Namque supra dictum monasterium ubicumque sibi pertinentibus a francorum regis per precepti paginam firmatum et solidatum est regalis auctoritas, ita et nostra apostolica auctoritate vestris insertum est et amodo in

antea vos vestrisque successoribus legaliter adquisituri fueritis futuris temporibus. A presenti dogma indictione inclinati precibus vestris et per supra scripta regalia precepta et huius privilegii scriptum ut superius missum est in perpetuum vobis vestrisque successoribus confirmamus et stabilimus et amodo dispensandum atque regendum. Ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus iudex, nullus episcopus, neque nulla magna parvaque persona aliquo vim aut invasione in eodem cenobio neque in suis pertinentiis umquam facere presumat. Pro quo et sub divini iudicii obstestatione et anathematis interdictis promulgantes decernimus ut nulli umquam nostrorum successorum pontificum. Et ut superius posuimus neque nulla magna parvaque persona audeat neque presumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquibus agere in iuste neque frangere

temptetur. Si quis autem, quod non credimus, in aliquibus frangere temptaverint sciat se, nisi resipuerit, auctoritate Dei Omnipotentis et Sancti Petri apostolorum principis atque nostra qui eius fungimur vicariam orationem anathematis vinculis indissolubilis esse innodandum et a regno Dei alienandum. Et cum diabolo et eius atrocissimis pompis atque cum Iuda traditoris Domini nostri Iesu Christi aeterni incendi concremandum et in voraginem tartareos que chaos demersus cum impiis deputentur. Qui vero custos et observator extiterit benedictionis gratia et celeste retributionis a iusto iudice Domino Deo nostro multipliciter consequatur et vite eterne particeps esse mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii atque scrinarii supra scripte sancte nostre ecclesie romane. In mense decembrio per indictione supra dicta decima. Bene valete.

*El naixement del Salvador.
Clau de volta del període
gòtic.*

